ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

7700 Търговище, пл. Свобода
Телефон: 0601/68612; факс: 0601/620 57,0601 622 12
e-mail:obshtina@targovishte.bg; www.targovishte.bg

ПЛАН
ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА

СТРАТЕГИЯТА НА ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ

2024 – 2027 г.

2024 г.

Приет на заседание на Общински съвет Търговище
с Решение № 24 по Протокол № 9 от 30.05.2024г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият план за действие на община Търговище за равенство, приобщаване и участие на ромите, който планира дейностите за интегриране на българските граждани от ромски произход и гражданите, живеещи в сходни на ромите условия, дефинира необходимостта от определяне на задачите и насочване на усилията на местната власт и местната общност към разрешаване на нарастващите потребности на маргинализираните групи в общината. Той е съобразен с изискванията на нормативните актове, регламентиращи предоставянето на различните видове услуги и се основава на приоритетите и насоките в областта на политиката на държавата в тази област.

Планът за действие е съобразен с Областната стратегия на област Търговище за равенство, приобщаване и участие на ромите в област Търговище (2021 г. - 2030 г.) и е в изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 -2030 г.). Той се базира на Стратегическата рамка на Европейския съюз (ЕС) за ромите за равенство, включване и участие", Европейския стълб на социалните права (ЕССП), целите на Организацията на обединените нации (ООН) за устойчиво развитие до 2030 г., както и на Плана за развитие на община Търговище.

Обхваща периода 2024 – 2027 г. и има за цел да анализира ситуацията в общината към момента и да планира дейностите, в изпълнение на националната политика по приобщаване на уязвими граждани. Той е отворен документ, който може да бъде актуализиран, допълван и променян съобразно реалната обстановка в община Търговище.

Настоящият план за действие задава конкретни насоки за изпълнение на местно нивона интеграционни политики, насочени към граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация на територията на общината, като се цели повишаване тяхното благосъстояние, създаване на условия за включването им във форми на обществения, икономическия, културния и политическия живот, както и подпомагане процеса на развитие на община Търговище.

Планът посочва основни приоритети на местната политика в тази сфера, задачите пред местната власт и местната общност към разрешаване на потребностите на групите в риск, като обхваща следните приоритетниобласти на действие:

- Образование;
- Здравеопазване;
- Заетост;
- Жилищни условия;
- Върховенство на закона и недискриминация;
- Култура

Изпълнението му е насочено към:

- Създаване на благоприятни предпоставки за активно участие на представителите на етническите малцинства в обществените процеси на територията на община Търговище;
- Осигуряване на равен достъп до качествено и приобщаващо образование и за образователна интеграция на деца и ученици от ромски произход;
- Повишаване на здравната култура и информираността на населението от ползване на здравни грижи и услуги;
- Подобряване адаптивността и качеството на живот на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа;
- Изпълнение на дейности във връзка с политиките по активиране на ромите и други граждани в уязвимо социално положение за включването им на пазара на труда, развитие на услугите за професионално ориентиране;
- Активизиране на гражданското общество за толерантност, съпричастност и социалност към хората в неравностойно положение.

Планът за действие на община Търговище (2024-2027) е израз на политиката на Община Търговище чрез взаимодействие с местните общности да се подобряват социално-икономическите условия на живот на уязвимите малцинствени групи.

Приложен е интегриран териториален подход, при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, съобразени с местните специфики и нужди, с цел постигане на видима промяна на населените места.

В настоящия документ терминът „роми" се използва като общ термин. Той включва групи от хора, които имат повече или по-малко сходни, но не едни и същи културни и социални характеристики. Самоопределянето им също може да бъде различно. В България трайна тенденция е част от хората, които околното население възприема като роми, да се самоопределят като българи, турци, румънци и т.н.

Чрез реализацията на Плана за действие, община Търговище се присъединява към европейските принципи на хуманност и солидарност, като осигурява интегриране на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Общинска администрация Търговище, съвместно с кметове на кметства и назначените здравни медиатори към Община Търговище осъществи проучване и събра актуални данни за установяване на демографската картина, социалния статус и проблемите в образованието, здравеопазването, жилищното настаняване, заетостта и междуетническите отношения при ромското население.

Финансирането на изпълнението на дейностите ще се осъществява със средства от Общинския бюджет и Държавния бюджет, както и със значителен размер на средства от Европейски фондове за периода 2021 – 2027 г.

Реализирането на общинската политика за интегриране на маргинализираните групи е непрекъснат процес, инструмент за хармонизиране на местните инициативи с държавните изисквания, възможностите на местната власт и потребностите на жителите на общината, с цел подобряване благосъстоянието на тези групи.

II. АНАЛИЗ НА ПРОБЛЕМИТЕ И СИТУАЦИЯТА. ПРЕГЛЕД ПО ПРИОРИТЕТИ.

1. Населението в община Търговище

Населението на общината към 07.09.2021 г. /по данни от НСИ/ наброява 49 073 души, което представлява 50% от населението на област Търговище /98 144/.

Общината се състои от 52 населени места.- град Търговище и 51 села.

Тенденцията за обезлюдяването на селските райони в цялата страна важи и за община Търговище.

В град Търговище живеят 33 401 души, а в селата живеят 15 672 души.

2. Етнодемографската характеристика

Етнодемографската характеристика представлява самоопределението на населението по етнос.

По данни на НСИ към 07.09.2021г., най-многобройната етническа общност в община Търговище е българската. Разпределението на селението по етническа принадлежност е следната:

- Българска – 27 083 души или 55,19%
- Турска – 13 497 души или 27,50 %
- Ромска – 2 825 души или 5,76 %
- Друга – 1 281 души или 2,61 %
- Не желали да отговорят или не могат се определят – 1 052 души или 2,14 %

Разпределение на населението по етническа принадлежност в страната и област Търговище, по данни на НСИ към 07.09.2021г.:

	Общо	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не могат да се определят	Не желали да отговорят
Общо за страната	**6 519 789**	**5 118 494**	**508 378**	**266 720**	**79 006**	**15 746**	**63 767**
Област Търговище	98 144	46 455	34 729	5 980	2 828	466	1 625
Община Търговище	49 073	27 083	13 497	2 825	1 281	182	870
Община Антоново	4 606	1 209	2 176	957	16	18	19
Община Омуртаг	16 144	2 226	10 387	1 526	580	20	236
Община Опака	5 487	994	4 331	4	9	5	11
Община Попово	22 834	14 943	4 338	668	942	241	489

Най-много от ромската етническа група има в община Търговище – 2 825 души, а най-малко в община Опака – 4 души.

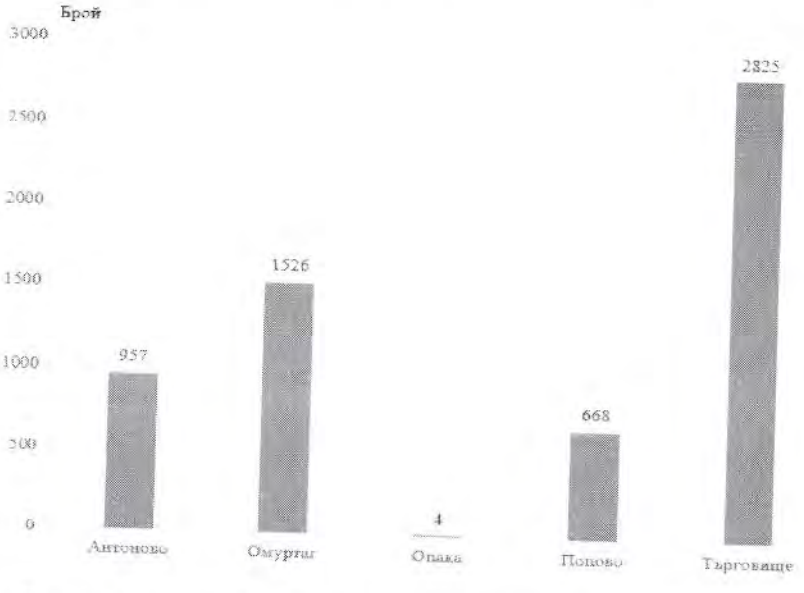

Така в област Търговище и община Търговище ромският етнос се очертава трети по численост, след българския и турския. Продължава тенденцията част от хората, които околното население назовава „роми" или „цигани", да се самоопределят като българи, турци, румънци и др., което произтича от правото на преброяваното лице само да определи етническата си принадлежност.

Конституцията на Република България, вътрешното законодателство и ратифицираните от България международни документи гарантират правото на всеки гражданин на самоопределяне. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език. Преброяваните лица сами определят етническата си група.

Ако родителите имат различна етническа принадлежност, за децата се определя тази, която родителите определят по взаимно съгласие.

3. *Майчин език*

Майчиният език е вторият традиционно изучаван при преброяванията етнокултурен признак.

Майчиният език е първият език, усвоен у дома в най-ранно детство.

Българският е майчин език за 47 607 души, или 49.2% от населението, турският - за 35 457 души, или за 36.7%, и ромският - за 4 996 души, или за 5.2% от отговорилите на въпроса.

Друг майчин език са посочили 622 души, или 0.6%.

Лицата, които са посочили, че **не могат да определят** майчиния си език са 314 (0.3%).

Отговор **„Не желая да отговоря“** са отбелязали 1 413, или 1.5% от отговорилите лица.

В община Търговище най-много от населението са посочили български за майчин език – 27 405 души, а най-малко в община Опака – 963 души.

Най-много от населението на община Търговище са посочили турски за майчин език – 14 287 души, а най-малко в община Антоново – 2 166 души.

4. *Вероизповедание*

Вероизповеданието е принадлежността на лицето към дадена група, обособена исторически и характеризираща се с извършването на определени религиозни обреди (източноправославни, католически, протестантски, мюсюлмански и други).

Лицата, самоопределили се към християнско вероизповедание, са 39 836, или 43.1% от отговорилите на въпроса.

Мюсюлманско вероизповедание са посочили 39 481 лица, или 42.8%.

Към 7 септември 2021 г. 2 081 (2.1%) лица са отговорили, че нямат вероизповедание, 3 148

(3.4%) са изпитали затруднения да определят своето вероизповедание, а 5 823 (6.3%) са отбелязали отговор „не желая да отговоря“.

Най-много от населението в община Търговище са посочили християнско вероизповедание – 23 099 души, а най-малко в община Опака – 901 души.

Най-много от населението в община Търговище са посочили мюсюлманско вероизповедание – 15 704 души, а най-малко в община Антоново – 2 930 души.

5. *Миграция*

Явлението всекидневна трудова миграция е тясно свързано с икономическото състояние на населените места, тяхното местонамиране и инфраструктура, както и с наличието и характеристиките на работната сила в тях. Значението на този процес за обществото е голямо, тъй като участието във всекидневните пътувания, за разлика от постоянното преселване, не води до обезлюдяване на населени места или до нарушаване на възрастовата структура на населението. Всекидневната миграция е наблюдавана изчерпателно за първи път при преброяването през 1975 година. При преброяването през 2021 г. се наблюдава не само ежедневната трудова миграция, а като цяло местонамирането на работното място, вкл. за лицата, които работят предимно от вкъщи, както и за тези без фиксирано работно място.

Населението по степен на завършено образование в страната, разпределено по етническа принадлежност (по данни на НСИ към 07.09.2021г.):

Етническа принадлежност	Общо население	Висше образование	Средно образование	Основно образование	Начално и по-ниско образование	Дете до 7 год.
Общо	6 110 165	1 560 028	2 878 386	1 001 825	666 747	3 179
Българска	4 846 747	1 415 052	2 447 326	610 695	372 862	812
Турска	477 859	38 807	171 377	182 020	85 419	236
Ромска	235 552	1 768	34 013	98 138	101 352	281
Друга	76 297	24 357	31 918	13 166	6 806	50

Общинска администрация Търговище, съвместно с кметове на кметства и назначените здравни медиатори към Община Търговище, осъществи проучване и събра актуални данни за установяване на демографската картина, социалния статус и проблемите в образованието, здравеопазването, жилищното настаняване, заетостта и междуетническите отношения при ромското население, които да послужат при изготвянето на настоящият анализ.

Проучването в община Търговище включва провеждане на анкета от 30 въпроса и е проведена през периода от началото на месец февруари до края на месец април 2024 година.

Бяха обхванати 137 домакинства, избрани на случаен принцип, в които живеят 687 души, които представляват 24,32% от ромите в община Търговище (по официални данни ромите в община Търговище са 5 980 души, по данни на НСИ към 2021г.). Като се има предвид, че са анкетирани преди всичко представители на уязвими семейства в общността, може да се приеме, че резултатите са достатъчно показателни и представителни. Анкетирането се проведе в следните населени места: гр. Търговище (кв. Малчо Малчев); с. Голямо Ново; с. Вардун; с. Давидово; с. Пробуда; с. Лиляк; с. Подгорица; с. Острец; с. Росина; с. Кошничари; с. Буховци.

Всички 137 домакинства са анкетирани в домовете им по въпросник, изработен специално за проучването. Въпросите са насочени към установяване на демографската картина, социалния статус и проблемите в образованието, здравеопазването, жилищното настаняване, заетостта и междуетническите отношения.

По време на анкетирането се проведоха и свободни разговори, от които се събра информация за актуални проблеми на ромите и ангажимента на институциите към тях.

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО ПО ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ

1. ПРИОРИТЕТ ОБРАЗОВАНИЕ

Нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс.

Процентът на посещаемостта в училищата и детските градини през последните години бележи повишение. За това допринасят както програмите за осигуряване на закуска и обяд на учениците, отпадането на таксите в детските градини така и налаганите санкции на родителите при отсъствие на децата им от учебни занятия.

Трудно е да се определи с абсолютна точност процентът на обхванатост на учениците в задължителна училищна възраст. Проблемът се поражда от различията в регистрациите по постоянен и настоящ адрес на семействата с деца, подлежащи на обучение. Броят на децата необхванати в образователната система значително намалява. Разликата в броя на деца по списък и реално записаните в детските градини се дължи на пребиваването на по-голяма част от децата в чужбина, а не на факта, че са не предприети действия за обхващането им.

Училищата, в които се обучават основно деца от смесените региони са 4 в град Търговище и в 7 села – Вардун, Голямо Ново, Драгановец, Дралфа, Лиляк, Подгорица и Макариополско. В тези училища за учебната 2022/2023 година се обучават общо 1 201 ученици в 86 паралелки, от които 921 ученици са от ромската етническа общност. За учебната 2023/2024 година се обучават общо 1 156 ученици в 81 паралелки, от които 860 ученици са от ромската етническа общност.

Училищата заедно с образователните медиатори работят активно за интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Образователният медиатор основно подкрепя участието на децата и учениците от общността в задължителното обучение в училище. Той мотивира участието на родителите в учебния процес на детето в училище и улеснява комуникацията и разбирателството между семействата от общността и училището.

Брой училища от община Търговище, с преобладаващ брой на ученици от ромската общност, с които кариерните консултанти към ЦПЛР-ОДК град Търговище работят през

учебната 2023/2024г. относно тяхното кариерно ориентиране за продължаване на образованието им след 7 клас, като II ОУ „Н. Й. Вапцаров" гр. Търговище, III ОУ „П.Р. Славейков" гр. Търговище, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий" с. Дралфа, ОУ „Г. С. Раковски" с. Голямо ново, ОУ „Хр. Ботев" с. Вардун, ОУ „Отец Паисий" с. Подгорица, ОУ „Хр. Ботев" с. Лиляк и др.

По данни от анкетни проучвания проведени в седмите класове на училищата от Община Търговище, професиите и профилите, към които основно се насочват учениците от ромската общност са: готвач, хлебар-сладкар, техник на селскостопанска техника, спедитор-логистик, водач на автотранспортна техника, икономист, работник в дървообработването и др.

Проучването установи, че в 43,18%. от анкетираните семейства живеят в семейно съжителство и беше получена информация, че вече броят на ранните съжителства е сравнително малък. Този проблем несъмнено се явява една от причините за нередовна посещаемост в училище и последващо отпадане от образователната система, а това ще повлияе негативно и при реализацията им на трудовия пазар по-късно. ***Необходими са съвместни усилия, от всички заинтересовани страни с цел намаляване броя на ранните съжителства и реинтеграция на отпадналите ученици от образователната система.***

Следващ важен проблем е малкият брой ученици, достигнали гимназиален етап на образование. Важно е да се отбележи, че проблемът касае предимно ромските девойки. В резултат на анкетното проучване се 28 % са с начално или без образование образование, 54 % с основно и 36 % със средно образование.

По отношение на висшето образование, в хода на анкетирането се срещнаха единични случаи на млади хора, които в момента учат във ВУЗ. ***Задължително е планиране на мерки за повишаване на броя на ромските деца, завършили гимазиален етап. Също така е желателно да се планират мерки за повишаване на броя на младите хора от ромски етнос, които да завършват висше образование.***

Завършването на средно и висше образование улеснява и достъпа до пазара на труда. Въпреки че се увеличава броят на завършилите средно образование младежи, той все пак остава по-нисък от тези на неромите като цяло, а това задълбочава социалните неравенства.

От проведеното проучване и взетата информация от представители на образователните институции стана ясно, че съществува проблем с незадоволителните образователни постижения сред ромските ученици или т.нар. функционална неграмотност, която касае около над 50 % от ромските ученици, които нямат добри образователни постижения и знания, отговарящи на класа им. Сред основните причини за това бяха посочени: недостатъчно владеене на български език; недостатъчна подкрепа в образователния процес от страна на някои семейства; недостатъчно добра подготовка на някои от учителите за работа с деца билингви; липса на перспектива; постоянна миграция на семействата, което води до отписване и записване на учениците. Важно е да се отбележи, че близо 80 % от анкетираните са посочили, че нямат детска стая. Тези условия говорят за липса на обособено място за учене, а това също допринася за по-ниски резултати в училище. *В тази връзка е необходимо да се планират мерки за повишаване на нивото на усвояемост на учебното съдържание и подобряване на условията за качествено образование. Отново наложително е да се припомни, че важна роля за разрешаване на този проблем би имало мотивиране на родителите/настойниците да изпращат децата си в целодневна организация на учебния ден.*

Според данните от анкетирането малко над 8 % поддържат, а над 30% от родителите не поддържат редовен контакт с учителите, като причини се открояват „не виждам причина да говорят с учителите", „постоянно се оплакват от детето ми", „нямам време за това". Желателно е да се насърчат родителите да комуникират по-често с учителите и да се интересуват от напредъка на децата си. Посещенията от учители и образователни медиатори на терен е доказана добра практика за оценка на нуждите на децата, преценяване на социално-битовия им статус и съдействие на място.

През учебната 2023-2024 г. 11-те училища, в които се обучават деца от смесените региони продължават да работят по дейностите за занимания по интереси по чл. 21 от

Наредбата за приобщаващото образование със сформирани групи в различни тематични направления, които са съобразени с интересите и потребностите на учениците, както и по проектите „Успех за теб“, Проект „Заедно можем повече“, Национална програма „Заедно в изкуствата и спорта“.

През учебната 2023/2024 г. обществените съвети към училищата продължават своята дейност, с активното участие на родителите, които са членове в тях. Общо 8 от училищата, в които се обучават деца от смесените региони са разработили свои училищни политики за работа с родителите. За работа в мултиетническа среда са се квалифицирали всички педагогически специалисти от училища с ученици в смесените региони.

В общо 11 от училищата в община Търговище работят образователни медиатори, назначени по проект „Успех за успех“ за интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Медиаторът е посредник между семействата, местните общности, децата, учениците и училището, който съдейства за обхващането и качественото училищно образование на учениците в училището, както и за насърчаване и сътрудничеството на родителите на учениците в риск от отпадане с педагогическите специалисти в училището.

Можем да отбележим, че е постигнато много в насока улесняване на достъпа до образование чрез подпомагане на родителите при заплащане на такси за ползване на детски градини в периода до април 2022 г. След тази дата таксите в общинските детски ясли и детски градини бяха отменени с приетите изменения в Закона за метните данъци и такси. Необходимо е да продължи работата в насока повишаване на компетентностите на педагогическите специалисти и персонала за работа в мултикултурна среда и за преодоляване на стереотипи и дискриминационни нагласи, формиране в образователните институции на подкрепяща образователна среда,, допълнителна работа с ученици и родители, насърчаване на родителите за участието в образователния процес в мултикултурна среда, провеждане на информационни кампании за лица от уязвими групи за завършване на средно, професионално и висше образование.

2. ПРИОРИТЕТ ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Налице са негативни тенденции, свързани със здравословното състояние на лицата от етническите малцинства и особено тези с ромски произход: по-висока заболеваемост, висока смъртност, ниска средна продължителност на живота, по-висока детска смъртност. Социално-икономическите и жилищно-битови условия, при които живее голяма част от представителите на ромската общност, оказват пряко влияние върху здравното им състояние.

Достъпът до здравеопазване на ромите и други уязвими групи е ограничен от няколко фактора: бедност, отдалеченост на лекарските практики, особено когато се налага преглед при специалист, неплащане на здравни осигуровки.

В сферата на здравеопазването основният проблем е ниският обхват на ромите от системата на здравеопазването, особено в селата. Нередовният контакт с ОПЛ, други медицински специалисти, бедността - всичко това увеличава риска от реализиране на здравни щети върху здравето на ромите. *Препоръчително е да се търсят подходи за насърчаване на ромите към здравно осигуряване. Провеждане на информационни кампании за нуждата от здравно осигуряване е много важен елемент за подобряване на здравния статус на ромите. Разбира се, включване в постоянна трудова заетост също е ключов момент за разрешаване на този проблем.*

От анкетираните се оказаха 6 възрастни и 3 деца без личен лекар. Въпреки това, редовни посещения до здравните кабинети са направили 45%, а профилактични изследвания едва 43%. Основната причина за това е неплатените здравни осигуровки. Другият важен проблем се оказа, че от анкетираните домакинства само в 41 имат отделна баня.

В тази *връзка - наложително е здравните медиатори да съдействат на хората без избран личен лекар да се регистрират. Ролята на здравния медиатор е много сериозна, защото той е този, който стимулира ромите да посещават лекари. Той провежда*

информационни кампании, следи за задължителните имунизации, съдейства за организирането на здравни лектории от специалисти и други. Необходимо е да се засили терената работата на назначените 3 здравни медиатори.

Нивото на здравна култура е ниско. Голямата част от ромите нямат познания за своите права и задължения в областта на здравеопазването. Не са наясно за много аспекти на здравната култура, свързани с ваксинации, инфекциозни болести, детско хранене, идентифициране на проблеми и грижи, свързани със здравето.

Една от основните цели на дейността на РЗИ е промоцията на здраве и профилактиката на болестите. Инспекцията работи самостоятелно и в сътрудничество с партньори по различни национални и регионални програми и политики за ограничаване на заболяемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и факторите на риска в околната среда. Разширяват се инициативите за промоция на здраве, повишаване на информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот чрез интерактивни обучения, беседи, дискусии, масови мероприятия, публикации в местните печатни и електронни медии и на сайта на Инспекцията. В РЗИ – Търговище функционира консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене.

РЗИ работи по различни Национални програми самостоятелно и в сътрудничество с Клуб на НСО, БМЧК, Община Търговище, педагогическите колективи на училищата и детските заведения, медицинските специалисти към здравните кабинети и др.
РЗИ разполага със зала, в която се провеждат обучения по различни здравни теми. Български младежки Червен кръст-Търговище работи в тясно сътрудничество с
Общинския съвет по наркотични вещества. Традиционно с подходящи инициативи се отбелязват различни дати, свързани с превенцията на зависимости - 31 май, 26 юни и др. Важно място в здравно- просветната дейност заема промотирането на безопасното сексуално поведение и подобряването на репродуктивното здраве. БМЧК е организатор на тематични игри, насочени към превенцията на зависимостта от алкохола, цигарите и наркотиците.

В ЦПЛР-ОДК Търговище се разшири въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование в целогодишните форми на работа, както и чрез организиране на различни събития. Прави се безплатна диагностика на деца и ученици, след подадени декларации за съгласие от родителите. Продължават заниманията по Лечебна физкултура – Кинезетерапия.

Общинска администрация Търговище, провежда редовни срещи с участието на здравни работници, експерти в сектор образование, младежи, представители на училищата и спортните клубове с цел обсъждане на теми, свързани със здравословния начин на живот сред децата и младите хора.

Община Търговище разпределя средства от общинския бюджет - над половин милион лева за спорт - за спортни клубове (около 23 на брой), които се посещават от около 800 деца и младежи. Физическото възпитание и спорта се утвърдиха, като средство за здравословен начин на живот. Разшири се и се модернизира спортната база, като спортните обекти и съоръжения се приведоха в съответствие с международните стандарти и нормативни изисквания.

Поетапно се изградиха, реконструираха и модернизираха открити спортни площадки, в т.ч. детски и спортни площадки по квартали, училища, детски градини, детски ясли, не само в гр. Търговище, а и в селата. Закупено е оборудване за дворните площадки и в градините в околоблоковите пространства.

Демографските процеси, заболеваемостта и физическото развитие са трите основни групи показатели за оценка на здравето на населението. Възрастовата структура на населението поражда множество допълнителни медико-социални, икономически, психологически и правни проблеми. Миграционните движения, които се развиват паралелно с процеса на стареене, както и не високия темп на раждаемост през последните години, водят до неравномерното териториално разположение на стари хора, което формира териториални единици с предимно възрастно население. Групата на възрастните хора са носители на повече от едно хронични

заболявания, което променя вида на здравните потребности и отправя определени изисквания към тяхното задоволяване.

Системата за здравното обслужване в община Търговище е структурирана по следния начин:

Видове лечебни заведения:

1. **Лечебни заведения за болнична помощ:**

- „МБАЛ – Търговище“ АД

Многопрофилна болница за активно лечение, изпълнява целия спектър от медицински дейности за лечебни заведения, за болнична помощ на областнониво и осигурява много добро качество на оказваните здравни услуги.

- Специализиран очна болница и медицински център „д-р Тасков“
- Специализирана Хирургична болница за активно лечение „Папуров“

2. **Лечебни заведения за извънболнична помощ и хосписи на територията на община Търговище:**

- „Диагностично консултативен център 1-Търговище“
- Медицински център „Вита-Ирис“ ЕООД
- Център за психично здраве
- Медицински център „д-р Симеонов“
- Медицински център „Солигена“
- Медицински център „д-р Бонева“ ЕООД
- Амбулатории за индивидуална практика за първична медицинска помощ
- Амбулатария за групова практика за първична медицинска помощ
- Амбулатории за индивидуална практика за първична дентална помощ
- Амбулатории за индивидуална практика за специализирана медицинска помощ
- Амбулатории за групова практика за специализирана медицинска помощ
- Амбулатории за индивидуална практика за специализирана дентална помощ
- Специализирана медико-диагностична лаборатория
- „АлфаМед“ Хоспис

3. **Център за спешна медицинска помощ**
4. **Здравни медиатори – 3;**
5. **Училищно и детско здравеопазване – на територията на град Търговище функционират – 13 здравни кабинета в училищата и 11 здравни кабинета в Детски градини;**

Създаването на ефективно действаща мрежа от партниращи организации и институции, ангажирани със здравните и социални проблеми на общността е ключова за подобряване на настоящето положение.

Поради неизградената или лошата инфраструктура в селищата и махалите с компактно ромско население, представителите на ромската общност по-често боледуват от хепатит, стомашно-чревни заболявания, различни болести, причинявани от паразити. Запазва се тревожната тенденция по отношение броя на ражданията от непълнолетни лица и съпътстващите ги ранни бракове в някои от случаите. Причините са културно-етнически.

При лицата, принадлежащи към малцинствената общност роми, се наблюдава по-силно влияние на първични и вторични рискови фактори.

Първичните фактори са:

- масово и дълбоко обедняване;
- висока безработица;
- неблагоприятна околна и жилищна среда;
- асоциален начин на живот;
- генетични заболявания, вследствие на ранните раждания и неглежираност към бременните жени;

Вторичните фактори са:

- болестни състояния, които вследствие на нелечение се хронифицират;
- поява на усложнения при неглежиране и нелечение.

Негативни фактори, свързани с начина на живот са:

- негативизъм към социално – икономическия живот на обществото, благодарение на който част от ромската общност се криминализира;
- поведенчески: злоупотреба с алкохол, тютюнопушене, рисково сексуално поведение и др.;
- забременяване и раждане в ранна възраст, водещо до проявата на различни усложнения при новороденото и майката – дете;
- хранене: небалансирано и нерационално;
- психосоциален стрес;

Организациите и институциите, ангажирани със здравните и социални проблеми на общността са осигурили достъп на уязвимите групи до обществено здравеопазване и социални услуги за подпомагане на деца в риск. Необходимо е да се работи в насока провеждане на разяснителни кампании относно повишаване на здравата култура, необходимостта от ваксинации и извършването на профилактични прегледи за социалнозначими заболявания.

3. ПРИОРИТЕТ ЗАЕТОСТ

В сферата на заетостта като основен проблем се очертава липсата на постоянна заетост.

Дирекция „Бюро по труда" - Търговище проследява динамиката в броя на регистрираните безработни, както и дела на различните групи безработни чрез Административната статистика на Агенцията по заетостта (АЗ). Самоопределилите се като роми безработни лица, регистрирани в ДБТ - Търговище през периода януари-декември 2023 г. са 195 средномесечно. Те заемат дял от 18,16% от средномесечния брой регистрирани безработни общо.

Ромите са в по- неблагоприятно положение на пазара на труда, видно от следните данни към края на м. декември 2023 г.:

- 2/3 живеят в 3 села от община Търговище;
- 5,64% са млади хора до 29 г., а 44,62% са над 50 години;
- с основно и по- ниско образование са 96,92%, със средно образование – 2,57% и 1 - с висше образование;
- продължително безработни (с непрекъснато поддържана регистрация в поделение на Агенцията по заетостта не по- малко от 12 месеца) са 55,90% от тях.

Агенцията по заетостта реализира активна политика, приоритетно насочена към подпомагане социално-икономическата интеграция на уязвимите групи в неравностойно положение на пазара на труда. Една от най- уязвимите групи на пазара на труда е тази на безработните роми. Интеграцията им е свързана с решаването на проблема с високия процент на безработица сред тях, основните причини за което са ниското им образователно и квалификационно ниво, поради което шансовете им на трудовия пазар са ограничени.

Безработните лица, самоопределили се като роми, могат да бъдат включвани по всички мерки и програми по Закона за насърчаване на заетостта и проекти по Програма „Развитие на човешките ресурси", при условие че отговарят на условията на съответната мярка, програма или проект.

За подобряване достъпа до пазара на труда през периода от януари до края на декември 2023 г. са реализирани следните дейности:

- 131 неактивни лица (в трудоспособна възраст, не учат, не работят, не са регистрирани в дирекция „Бюро по труда") са активирани от младежкия медиатор и трудовите посредници;
- 93 безработни лица, самоопределили се като роми, са консултирани за професионално развитие;

- 6 безработни лица, самоопределили се като роми, са участвали в Ателие за търсене на работа (Ателие за търсене на работа е услуга, която подпомага безработните лица да изведат на преден план позитивните си качества и умения, които в много случаи са определящи за успеха в търсенето на реализация);
- на работа са постъпили 19 безработни лица, самоопределили се като роми, като 16 от тях са започнали работа на първичния несубсидиран трудов пазар. Едно лице е включено в мярка за заетост по Закона за насърчаване на заетостта и 2 лица са включени в схеми по Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.

В ДБТ - Търговище функционира Център за заетост и социално подпомагане (ЦЗСП), създаден по проект BG05M9OP001-3.002-00001 „Услуги „Лице в лице". В Центъра се предоставят интегрирани услуги за заетост и социално подпомагане на безработните лица, включително от ромския етнос, чрез съвместен подход и взаимодействие между трудови посредници и социални работници от Дирекция „Социално подпомагане" - Търговище. През изминалия период 256 безработни роми са били обслужвани в Центъра. От услугата „Семеен трудов консултант" в ЦЗСП, през изминалия период са се възползвали 29 семейства от ромски произход. Прилагането на тази интегрирана услуга, включително за лицата, самоопределили се като роми, допринася за повишаване шанса за устройване на работа и намаляване дела на продължително безработните и обезкуражени лица. При прилагането й се очертава тенденцията образованието да заема по- приоритетно място в ценностната система на ромите.

Средногодишният брой и равнище на безработицата сред безработните лица, самоопределили се като роми:

- към 31.12.2023 г. - 131 безработни лица;
- към 31.12.2022 г. - 151 безработни лица;
- към 31.12.2020 г. - 191 безработни лица.

Безработни лица, самоопределили се като роми, които са консултирани за професионално развитие:

- към 31.12.2023 г. - 93 безработни лица
- към 31.12.2022 г. - 98 безработни лица

Безработни лица, самоопределили се като роми, които са постъпили на работа:

- към 31.12.2023 г. – 16 безработни лица
- Към 31.12.2022 г. - 26 безработни лица

Като допълнения за *причините за високата безработица може да се добавят: наличието на дълготрайно безработни роми, загубили мотивация и трудови навици; нежелание за работа на пълен работен ден за минимална работна заплата; липса на подходящи транспортни връзки до общинския център.* Също така, идентифицира се проблемът, свързан с това, че някои ромски жени не срещат подкрепа от семействата си за започване на работа в града.

Малко над 55 % от анкетираните не ползват услугите на Бюрото по труда. Като причини се изтъкват *липсата на информация или неразбирането на такава информация, доколкото я има.* Що се отнася до предпочитанията за евентуална работа, близо 35 % казват, че биха работили в сферата на услугите и производството, при нормиран работен ден, по възможност само с дневни смени. Според анкетираните основната причина да не могат да намерят такава работа е:

- *липсата на подходящи работни места (25);*
- *ниското заплащане (31);*
- *липсата на удобен транспорт (10);*
- *липсата на средства за придобиване на квалификация (3);*
- *нямат необходимото образование (18);*

На въпроса за източниците на доходи, с които живее домакинствата главно се издържат от:

- постоянна работа (33)
- сезонна заетост (23)
- почасова работа (18)
- събиране на гъби и билки (36);
- детски надбавки или социални помощи (44);
- пенсии (8)
- работа в чужбина (18);

Като цяло доходите на семейството се използват за храна и издръжка на дома, както и за дрехи и обувки за децата. По отношение на приемливата работна заплата анкетираните посочват размер между 700 – 1 000 лв. ***Добре е да се търсят възможности за по-устойчиви програми за квалификация на хората от ромския етнос и намиране на работа с постоянна заетост. Желателно е да се приложат механизми за мотивация на лицата с нерегламентирани трудови договори, като се насърчат такива да поискат заплащане на осигуровките си, за да получават качествен достъп както до социални, така и до здравни услуги.***

Основни изводи:

- Наличие на нерегистрирани безработни;
- Наблюдава се тенденция за намаляване делът на регистрираните трайно безработни лица;
- Висок е процентът на ниско образованите, което е сериозна пречка при осигуряването на работа;

Тези данни показват проблем с образованието на тези маргинализирани групи и нуждата от повишаване на образователното равнище и подобряване на интеграционния процес в цялата страна. Община Търговище работи по предоставяне на възможности за заетост на лица от уязвими групи чрез осигуряване на финансиране чрез европейски и други програми и проекти.

4. ПРИОРИТЕТ ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Голяма част от самоопределилите се като роми живеят в компактни групи в обособени квартали в града или в селата на територията на община Търговище. Жилищните условия и инфраструктурата на терените, които обитават са в задоволително състояние. Има изградена инфраструктура, регистрирани са и са включени в плана за сметосъбиране. Имат водоснабдяване. Голямата част от ромите живеят капсулирано, бедно и са на път да се маргинализират. Някой от тях обитават примитивни жилища с изключително лоши материално-битови и санитарно-хигиенни условия.

В община Търговище са предоставени общински жилища като апартаменти и къщи, където са настанени семейства с неравностойно положение основно от ромски произход. Апартаменти има в гр. Търговище, с. Дралфа и с. Макариополско, в които са настанени 24 семейства от ромски произход. Къщите в гр. Търговище са предоставени на 90 семейства. В къщите по селата са настанени, както следва: с. Макариополско – 2 семейства, с. Подгорица – 3 семейства и с. Голямо Соколово – 3 семейства от ромски произход.

Към настоящият момент свободни общински жилища няма, което ограничава възможностите общинските власти да провеждат социална жилищна политика. Проблемът с липсата на общински жилища е особено сериозен в гр. Търговище, поради факта, че през 2000 г. е закрит фонд „Жилищно строителство".

Групите, пряко повлияни от резултатите от проекта, са бездомни хора и/или такива живеещи в много лоши битови условия; многодетни семейства; родители с деца с влошено здраве и увреждания; хора в риск от бедност и социално изключване.

Според отговорите от анкетата в общината няма сериозен проблем с незаконното строителство, като само 16 от анкетираните семейства са отговорили, че живеят в незаконно построено жилище, други 18 са отговорили, че не знаят чия собственост е жилището, в което

живеят. Вероятно анкетираните се притесняват да отговорят на този въпрос под страх от евикция.

На въпросите, свързани с незаконното строителство, беше получена противоречива информация относно това – **има ли домове извън регулация.** *Необходимо да се предприемат действия по изготвяне на карта на незаконните жилища в района на община Търговище, за да се планират подходящи мерки, съобразно мащаба на проблема и статута на земята. Необходимо е също да се стартира информационна кампания за разясняване на въпроса какво означава „законна" и „незаконна" къща.*

Само малко над 20 % от децата имат собствено легло. Над 85% от обитаваните домове са електрифицирани. Водоснабдени са 74 %. Останалите 26 % се снабдяват с вода от кофи/бидони, обществени чешми и др. *Липсата на баня в къщи (35%), липса на бойлер (65 %) и ползването на вода от външна чешма (55%)* алармира за висок здравен риск, свързан с възникване на заразни и инфекциозни заболявания заради ограничените възможности за хигиенизиране.

Допълнително лошите битови условия не позволяват на децата да се къпят редовно, да посещават стерилна тоалетна и възможност да имат изпрани и чисти дрехи. Липсата на интернет и компютър затруднява процеса на интеграция в съвременното общество. ***В тази връзка следва да се потърсят възможни за осигуряване на безплатен интернет за града и селата и устройства при необходимост с цел включване на учениците при ОРЕС.*** Малко над 47 % от анкетираните казват, че улиците им не са асфалтирани, а малко над 60% - нямат изградени тротоари. Почти 22% от анкетираните алармират, че нямат улично осветление, а близо 51 % от анкетираните казват, че нямат редовно сметоизвозване. Други *36.5 %* от анкетираните посочват, че в близост до тях има незаконно сметище.

По време на проучването се откроиха необходимост от ***подобряване състоянието на уличната мрежа в ромските квартали чрез асфалтиране на конкретни улици, поставяне на осветление, където такова липса, осигуряване на повече контейнери за смет. Също, така необходимо е осигуряване на редовно сметоизвозване.*** Очерта се и необходимост от създаване на подходящо място в ромските квартали/населени места за игра и отдих на деца и майки. В тази връзка препоръчително е ***създаване или реновиране, където е възможно, на детските площадки в гр. Търговище, кв. „Малчо Малчев"; с. Подгорица; с. Вардун, както и създаване на спортна площадка в с. Давидово.***

С особено внимание трябва да се отбележи, че са налични на две локални замърсявания в квартала, локализирани на ул. „Сива" и до Младежки клуб. Причините за това са, че местните жители редовно изхвърлят отпадъците си там, защото няма достатъчно контейнери за смет и, че местните имат изграден навик да изхвърлят отпадъците си именно на тези места. ***По отношение на това силно препоръчително е на тези места да се осигурят повече контейнери за смет, да се осигури редовно сметоизвозване, но преди всичко следва да се проведе съвместно мероприятие с местната общност, състоящо се в почистване на локалните замърсявания.***

5. ПРИОРИТЕТ ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Основната оперативна цел на всички европейски държави, включително и на Република България е насочена към гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата". Рамката на Европейския съюз предвижда нов подход за решаване на проблема със значителното социално и икономическо изключване. Единственият начин за успешно интегриране на ромите е чрез обединяване на усилията, а от решаващо значение е също така да бъдат включени всички участници: институциите на ЕС, националните, регионалните и местните власти, гражданското общество и, разбира се, самите роми.

Дискриминацията е забранена по силата на редица международни конвенции, в първичното и вторично право на Европейския съюз, както и на национално ниво в Конституцията на Република България, Закона за защита от дискриминация, Наказателния

кодекс и редица други закони.

Органите на местното самоуправление, в това число и Община Търговище, имат отговорна роля в изграждането на включващо общество и кохезия в местните общности. Успешното изпълнение на тази роля изисква от тях адекватен отговор – изграждането и прилагането на местни политики, насочени към равенството и недискриминацията, за да постигнат интегрирани квартали, градове и села.

Социалната профилактика на правонарушенията сред подрастващите остава основен приоритет в дейността на общинската комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните – Търговище. Комисията осъществява своята дейност стриктно спазвайки всички международни и национални стандарти за работа с малолетни и непълнолетни, съблюдавайки правата и законовите интереси на децата.

Дейността на комисията, съгласно ЗБППМН е насочена предимно към обхващане, проучване и превенция на противообществените прояви и приобщаване към дейности, които спомагат за нормалното развитие и възпитание на децата.

През последните години, в страната като цяло и в частност в ОД МВР - Търговище, се обръща много сериозно внимание на превантивната работа спрямо извършителите на престъпления и най-вече на работата с малолетни, непълнолетни по отношението на темата свързана с насилието като форма на агресия в училищата или извън тях. Периодично - минимум три пъти месечно, на територията обслужвана от ОД МВР - Търговище, се провеждат специализирани полицейски операции, с цел предотвратяване, пресичане и разкриване на престъпления. Целогодишно се планират и провеждат редица мероприятия, съвместно с "РЗИ", "МОН" и други институции, целящи предотвратяване извършването на нарушения и престъпления срещу наблюдаваната категория лица, както и такива извършвани от самите тях. Превенцията сред деца и младежи е предпоставка за ограничаване на общата престъпност и грижа за бъдещето на нацията.

Провеждането на информационни кампании за превенция на употребата на наркотици на общинско ниво повишава информираността на населението за въздействието на наркотичните вещества върху физическото и психическо здраве. В изпълнение на това в Община Търговище функционира Общински съвет по наркотични вещества /ОбщСНВ/ и Превантивно-информационен център /ПИЦ/ към него, създадени по Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите.

В опитите за разрешаване на този проблем би било адекватно да се планират съвместни действия с регионалното представителство на Комисия за защита от дискриминация, насочена към широката общественост, училищата и бизнеса, с цел намаляване на дискриминационните действия и подобряване на междуетническите отношения.

С цел гарантиране правата на гражданите на община Търговище, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата" планираме изпълнението на следните дейности:

- Подобряване на механизмите за сътрудничество, диалог и консултации между публичния сектор, ромите и гражданските организации, работещи за интеграция на ромите.
- Укрепване на междуинституционалната координация за ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите и пълноценно участие в обществения живот.
- Преодоляване на културните бариери в общуването и всякаква форма на дискриминационни нагласи.
- Засилване работата в общността, особено с деца и младежи, с цел формиране на социални умения за избягване на рискове, създаване на условия за развиващи ключови умения и дейности и увеличаване на възможностите за социализация.
- Предприемане на мерки за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и защита правата на децата.

6. ПРИОРИТЕТ КУЛТУРА

Културата е важен елемент от социалния живот на хората, тя е комплексна сфера, включваща културно-историческо наследство, дейността на разнообразни културни институции и др. Освен икономическото състояние на населението, духовното е от голямо значение за запазване на местната и национална идентичност и самочувствие.

Община Търговище има изградена много добра културна инфраструктурура – обществена библиотека, музеи и читалища. В община Търговище съществува стабилна мрежа от: 2 държавни театъра, 3 регионални културни института: музей, библиотека, художествена галерия, редица общински и частни институции и школи, граждански организации, занимаващи се с култура, и 37 читалища. Всички те реализират широк спектър от културни дейности. За всяка социална, възрастова и етническа група, в т. ч. и за ромската общност се осигурява равен достъп до произведенията и предлаганият художествен продукт.

Културтите институции изпълняват и ролята на памет за миналото като събират, съхраняват и осигуряват достъп до материали, свързани с историята на общността или на отделни личности. Чрез предлагането на разнообразна информация те подпомагат хората да участват компетентно при обсъждането и вземането на решения по ключови проблеми. Културните институции на територията на града успешно си сътрудничат с други организации, за да оползотворят по най-добрия начин ресурсите, с които разполагат: с Център за младежки дейности и инициативи – Търговище, ЦПЛР-ОДК Търговище и др.

Народните читалища са културни средища в населените места, съхраняващи традициите и обичаите. Работа в тази насока имат читалищата в с. Вардун, с. Баячево, с. Давидово, с. Лиляк, с. Драганoвец, с. Кралево и др. Друга важна роля на читалищата е осигуряване на безплатен достъп до информация на ромите през цялата година. За тази цел пълноценно се използват възможностите на информационните центрове в читалищата, работещи по програма „Глобални библиотеки". Това са читалищата в селата Лиляк, Божурка, Буйново, Давидово, Стража, Дългач, Кралево, кв. Въбел, както и на останалите читалища по селата, които не работят по програмата, но почти всички имат поне по един компютър, който е в полза на всички, които имат нужда от информация, документи, помощ за училище и т.н.

Целогодишно се работи по преодоляване на изолацията и интегриране в обществото на представителите на ромската общност и помощ за отработване на умения за общуване и комуникация на български език. Това става чрез организиране на летни читални от всички читалища в община Търговище за децата не само от ромски произход, но и всички, живеещи в регионите. Освен това в много от читалищата след свършване на часовете в училище децата от ромски произход, отиват в библиотеките и търсят помощта на читалищните секретари за подготвяне на уроците за другия ден. Читалищни секретари, например в с.Острец, обучават за опресняване на българския език деца, които са се върнали от чужбина и срещат трудности в училище. През цялата година читалищните секретари са в помощ на хората от ромски произход за подготовка и оформяне на документи, боравене с интернет, информационни сайтове и т.н.

Продължава запазването и разширяването на различните форми за любителско творчество и спорт в читалищата - детски състави за автентичен фолклор и ромски танци в селата: Вардун и Г. Ново и др. Любителските състави възстановяват и пресъздават обичаите: Пеперуда, Лазаруване, Коледуване. Кръжок за изработване на кукерски маски и др. ръкоделия в с. Пробуда. Осигуряват се посещения от деца от ромската общност на безплатни кинопрожекции /в Деня на българското кино и по др. поводи/. Осигуряват се посещения от деца от ромската общност на постановките от Международния фестивал за спектакли за деца „Вълшебната завеса". Издирват се талантливи ромски деца в областта на певческото и танцовото изкуство и насочването им към любителски състави и специализирани паралелки на II СУ. В с. Баячево чрез Читалището се предлагат безплатни юридически консултации.

Осигуряват се информационни и дискусионни срещи в селата с ромския етнос на тема „Домашното насилие". Читалищните секретари неотлъчно подпомагат ромското население в съответните села при попълване на документи до различни институции – Бюро по труда,

Агенция за социално подпомагане и др. Помощ за пълноценно ползване на Интернет и социалните мрежи, както и информационни сайтове. Привличат се изявени личности от ромската общност за изграждане на съвременни поведенчески модели. Провеждат се здравни обучения, вечери на семействата, част от които работят в чужбина, и др. лектории.

III. ВИЗИЯ

Постигане на равенство, приобщаване и участие на уязвими етнически групи и общности като ромите във всички обществени сфери за успешно и устойчиво развитие на българското общество.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равнопоставеност, приобщаване и участие на уязвими групи, с фокус върху ромите, чрез осигуряване на достъп до права, стоки и услуги, участие във всички сфери на обществения живот при спазване принципите на недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ

За постигане на напредък Общинския план на община Търговище залага на следните **водещи принципи:**

- Превантивност на мерките – предприемане на действия за отстраняване и намаляване на причините за риск от неравнопоставеност и социално изключване;
- Партньорство – поставяне на общи цели, приемане на съгласувани подходи за работа, споделяне на информация и опит между всички заинтересовани страни;
- Недопускане на дискриминация - пълноценно и активно участие на всички в обществения живот;
- Включване на лица от маргинализираните групи в дейностите по промяна на условията и начина на живот с постепенно нарастване на тяхната ангажираност до пълно обхващане на всички жители в съответното населено място.

VI. МЕХАНИЗМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

Интеграцията на ромите и на българските граждани в уязвимо положение, принадлежащи към други етнически групи е активен двустранен процес на социално включване, насочен към преодоляване на съществуващите за тях негативни социално - икономически характеристики и последващ просперитет в обществото.

Планът включва дейности, отговорни органи, финансови средства и индикатори за изпълнение на дейностите. Съдържащите се дейности в плана са структурирани по приоритетните области на Стратегията. Компетентните институции и организации предлагат за включване в плана на дейности, които изпълняват и предоставят информация за напредъка по тях.

В процеса на наблюдение на изпълнението, определяне на възникнали пречки за изпълнението на плана и обсъждане на механизми и препоръки за преодоляването им.

Активно включване на заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението.

VII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

В края на периода на Плана за действие на Община Търговище в изпълнение на Областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация се очаква:

- Още по- активно участие на ромската общност в планирането и изпълнението на общински политики, програми и проекти насочени към приобщаване, равенство и участие на ромската общност;

- Изведени заключения и препоръки относно механизмите за управление, мониторинг и оценка на изпълнението на Плана;
- Изпълнение на значителен брой от планираните мерки в Плана за действие, което ще доведе до подобряване на ситуацията на ромската общност в областите: образование, жилищна политика, заетост и здравеопазване в съответствие с индикаторите за резултат заложени в Плана.

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на Плана за действие на община Търговище от съществено значение е сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на местно ниво с представителите на ромската общност. Включването им във всеки етап от създаването, изпълнението, наблюдението и оценката на политиките на всички нива обогатява процеса от гледна точка на интересите на общността. Планът за действие е отворен документ и подлежи на допълнение и актуализиране, съобразно динамиката на потребностите за развитие и предизвикателствата на социално-икономическата ситуация.

ПРИОРИТЕТ „ОБРАЗОВАНИЕ“

I. ЦЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2027 Г.

Оперативна цел: Създаване на условия за осъществяване на качествено и приобщаващо образование, както и за образователна интеграция и интеркултурно образование за деца и ученици, в т.ч. за уязвими групи, включително роми.

Цел 1. Ефективен обхват, включване и реинтеграция на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст от уязвими групи, включително роми.								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)**	**Индикатори**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
1.1	Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.	текущ	Ежегодно	Детски градини, училища, Община, РУО, МОН	Национална програма „Заедно за всяко дете“	Брой деца в задължителна предучилищна възраст, записани в резултат на работата по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца в задължителна предучилищна и училищна възраст.	За учебната 2023/2024 година са обхванати 45 деца и ученици	

1.2	Подпомагане на процеса на обхващане и включване в образователната система на деца и ученици, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование от етническите малцинства.	текущ	Ежегодно	Детски градини, училища, Община, РУО, МОН	МОН	Проведени дейности за обхват и включване на деца подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование от етническите малцинства, с фокус върху роми; Брой обхванати и включени в резултат на проведените дейности: -деца от етническите малцинства;	35 ученици 15 деца в предучищна възраст	
Цел 2. Осигуряване на условия за осъществяване на приобщаващо образование и образователна интеграция на деца и ученици от уязвими групи, включително роми.								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)**	**Индикатори**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
2.1	Допълнително обучение по учебни предмети за преодоляване на пропуски в овладяване на учебното съдържание, както и за успешно представяне на НВО и ДЗИ за ученици от уязвими групи, в това число роми.	Предстоящ	2024-2027 г.	МОН, Детски градини, училища, Община, РУО, МОН	Със средства по проект „Успех за теб“ по Програма „Образование“ 2021-2027 г. Проект „Силен старт“ реализиран от МОН	Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване грамотността. Индивидуална работа по усвояване на български език с деца от уязвими групи; Брой деца в риск от отпадане от образование, включени в допълнително обучение по български език	-	-

2.2	Реализиране на форми на взаимодействие между деца и ученици от различен етнически произход за развитие на социокултурна компетентност и ефективна социализация	текущ	ежегодно	Детски градини, училища, ЦПЛР-ОДК	Проектна дейност с Европейска насоченост Работа в eTwinning и Erasmus+	Брой включени деца в различни форми на взаимодействие за социокултурна компетентност и социализация-деца Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование; Насочване на детето към занимания, съобразени с неговите потребности	10	
2.3	Интегрирана подкрепа (социална и образователна) за подобряване достъпа до качествено образование на децата и учениците в социално уязвимо положение от етническите малцинства	текущ	2024-2027 г.	Детски градини, училища, Община, РУО,	Отговорни институции	Брой проведени дейности за подобряване достъпа до образование чрез осигурена интегрирана подкрепа- деца в социално уязвимо положение от етническите малцинства.	2	
2.4	Кампании, събития и инициативи за преодоляване на дискриминационните прояви и придобиване на умения, знания и компетентности за превенция и предотвратяване на формите на	текущ	2024-2027г.	Детски градини, училища, РУО,	Отговорни институции	Провеждане на информационни кампании сред учениците относно сигнализирането на случай на дискриминация.	Трудно може да се каже точната бройка многоброй	

	дискриминация					Изпълнение на училищните програми и планове за изтеркултурно образование. Осугуряване на психологическа подкрепа на деца-жертви на дискриминация. Запознаване на децата и учениците с празници и традиции на различни държави и етноси. Запознаване на учители и ученици със Закона за защита от дискриминация и поставянето му на видно място в училището.	ни кампании в образователните институции	
Цел 3. Повишаване на качеството на образование в детски градини и училища с концентрация на деца и ученици от уязвими групи, включително роми								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)**	**Индикатори**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
3.1	Провеждане на обучения за повишаване на капацитета на институциите в системата на училищното образование за осъществяване на приобщаващо образование, в т.ч. чрез квалификация на педагогическите специалисти и на непедагогическия	Предстоящ	2024-2027 г.	Детски градини, училища, РУО,МОН	Със средства по Програма „Образование“ 2021-2027 г. по проект „Успех за теб“ –	Брой проведени обучения за педагогически специалисти и непедагогически персонал, в това число образователни медиатори и/или	-	-

	персонал, вкл. образователните медиатори и/или социални работници					социални работници		
3.2	Мобилност на деца, ученици, педагогически специалисти, непедагогически персонал и родители с цел реализиране на ефективна образователна интеграция и пълноценна социализация	Предстоящ	2024-2027 г.	Детски градини, училища, РУО,МОН	проект „Успех за теб“ Проект “Силен старт“ реализиран от МОН и финансиран по програма „Образование“. Финансиран от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	Брой включени в дейности за мобилност- деца; Брой приложени практики от педагогически специалисти, участвали в педагогически обмени	-	-
3.3	Обучение на педагогически специалисти за работа в екип при взаимодействие с уязвими групи	Предстоящ	2024-2027г.	Детски градини, училища, РУО,МОН	Проект “Силен старт“ проект „Успех за теб“ реализиран от МОН и финансиран по програма „Образование“ Финансиран от Европейския съюз чрез	Обучени педагогически специалисти за екипна работа с уязвими групи	-	-

					Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия			
3.4	Обучение на образователни медиатори, помощник на учителя, социални работници в образованието и помощник-възпитатели в детските градини за работа в екип при взаимодействие с уязвими групи	предстоящ	2024-2027 г.	Детски градини, училища, РУО,МОН	Проект „ Силен старт“ проект „Успех за теб“ реализиран от МОН	Обучени образователни помощник-възпитатели за екипна работа	-	-
Цел 4. Преодоляване на процесите на обособяване (т.н. сегрегация и вторична сегрегация) в детски градини и училища чрез образователни мерки за десегрегация.								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)**	**Индикатори**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
4.1	Изграждане на образователна и обществена среда за реализиране процес на десегрегация	постоянен	ежегодно	Детски градини, училища	Не е необходим	Реализиране на дейности за образователна десегрегация. Равномерно разпределение на ученици от уязвими групи във всички училища от града	Всяка учебна година във всички образователни институции	-
4.2	Превенция, предотвратяване и преодоляване на процеса на вторична сегрегация	постоянен	ежегодно	Детски градини, училища	Не е необходим	Реализирани дейности, насочени към превенция,	Всяка учебна година във	

						предотвратяване и преодоляване на процеса на вторична сегрегация; Включени в реализирани дейности за превенция, предотвратяване и преодоляване на процеса на вторична сегрегация.	всички образователни институции	
4.3	Безплатни пособия и материали, както и безплатен транспорт за деца в задължително предучилищно образование и за ученици, посещаващи сегрегирани образователни институции с цел достъп до образование в несегрегирани приемни образователни институции	Текущ	ежегодно	Община, МОН	МОН	Осигуряване на транспорт на всички ученици и деца от ДГ Осигуряване на безплатни помагала и познавателни книжки за работа в ДГ и училищата.	40 деца 248 ученици	
Цел 5. ***Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците с различни етнокултурни маркери, включително роми чрез утвърждаване на интеркултурното образование, като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система***								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)**	**Индикатори**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
5.1	Умения, знания и компетентности за реализиране на интеркултурно образование от педагогическите специалисти и непедагогически персонал в системата на	Предстоящ	2024-2027 г	Детски градини, училища, РУО, МОН	Проект „Успех за теб“ Проект „ Силен Старт“ Финансиран	Брой организирани обучителни дейности с педагогически специалисти и непедагогически	-	-

	предучилищното и училищно образование				от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	персонал ; Брой обучени: -педагогически специалисти; - непедагогически персонал		
5.2	Изследователски дейности, свързани със запазване на културното наследство и етнокултурното многообразие в регионален и национален аспект	текущ	ежегодно	Детски градини, училища, ЦПЛР-ОДК	делегирани бюджети , НП, европейски проекти НП „Заедно в изкуствата и спорта“	Включени в изследователски дейности, свързани с културното наследство и етнокултурното многообразие участие на учениците в различни фолклорни състави,клубове, НП	По НП „Заедно в изкуствата и спорта“ Сформирани фолклорни групи	
5.3	Извънкласни дейности с деца и ученици от етническите малцинства с елементи на гражданско образование, насочени към усвояване на умения, знания и социокултурни компетентности за откриване и култивиране на собственото „АЗ“, формиране на чувство за идентичност, национално самосъзнание и толерантно отношение към индивидуалните и културните различия	текущ	ежегодно	Детски градини, училища, ЦПЛР-ОДК	Със средства от Конкурсни процедури	Включени в извънкласни дейности, насочени към усвояване на умения, знания и социокултурни компетентности с елементи на гражданско образование	обучения на тема „Как градим своето бъдеще" с родители и ученици. Обучител беше Силвия Станчева от център за междуетнически диалог и	

							толерантност Амалипе	
5.4	Работа с деца от 0 до 6 години чрез прилагане на Програма „Елементът игра“ с цел подкрепа за ранно детско развитие на деца и техните родители от уязвими общности в кв. Малчо Малчев и селата Давидово, Баячево, Пробуда, Буховци и Вардун	текущ	2024 - 2027	Клуб на НСО Читалища в селата Давидово, Баячево, Пробуда, Буховци и Вардун	По проект С бюджет на читалищата	Брой деца, обхванати в програмата	80	120
Цел 6. Ефективно взаимодействие „образователна институция – семейство“ с фокус върху родители от уязвими групи, включително роми, за повишаване значимостта на образованието чрез промяна на нагласите.								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)**	**Индикатори**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
6.1	Приобщаване на родители от уязвими групи, включително роми, към училищния живот и мотивирането им за образованието на техните деца.	Предстоящ	2024-2027 г	Детски градини, училища, РУО, МОН	Проект „Успех за теб“ Проект “Силен старт“ Финансиран от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	Реализирани дейности за взаимодействие с родители; Брой родители, вкл. роми, подкрепени за включване в мултикултурна образователна среда	-	-
6.2	Дейности с родители (обучения, иновативни родителски срещи,	Предстоящ	2024-2027г.	Детски градини,	Проект „Успех за теб“ Проект	Брой проведени дейности с родители:	-	-

	срещи в общности, кампании, културни мероприятия), насочени към подобряване на взаимодействието „образователна институция – семейство“ с цел ефективна образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.			училища, РУО, МОН	“Силен старт“ Финансиран от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	Брой родители /от тях от етническите малцинства/ и етнокултурните общности, включени в дейности за ефективна образователна интеграция на децата от етническите малцинства и етнокултурните общности		
6.3	Психолого-педагогическо и социално-комуникативно приобщаване на родителите от етническите малцинства и етнокултурните общности към образователната среда и за създаване на мотивация у тях за образованието на техните деца.	Предст оящ	2024-2027г.	Детски градини, училища, РУО, МОН	Проект „Силен старт“ Проект „Успех за теб“ Финансиран от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	Брой проведени дейности с родители за психолого-педагогическо и социално комуникативно приобщаване; Общ брой родители /от тях от етническите малцинства/ и етнокултурните общности, включени в дейности за психолого педагогическо и социално комуникативно приобщаване	-	-
6.4	Алтернативни форми на взаимодействие на образователни институции с родителската общност	Предст оящ	2024-2027 г	Детски градини, училища,	Проект „Силен старт“ Проект „Успех за теб“	Брой проведени форми на взаимодействие на	-	-

	чрез кооперииране с местни общности и общини за привличане и ангажиране в процеса на обхващане, включване и реинтеграция на деца и ученици от етническите малцинства и етнокултурните общности в системата на предучилищното и училищното образование.			РУО, МОН	Финансиран от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	образователни институции с родителската общност; Общ брой родители /от тях от етническите малцинства/ и етнокултурните общности, участвали във форми на взаимодействие на образователни институции с родителската общност.		
6.5	Обучение за ключови компетентности: „Лични, социални и умения за учене" от Рамката на ключовите компетентности за учене през целия живот. Умения за работа в екип с уязвими групи-Непедагогически персонал и учители	Предстоящ	2024-2027г.	Детски градини, училища, РУО, МОН	Проект „Силен старт" Проект „Успех за теб" Финансиран от Европейския съюз чрез Програма за подкрепа на структурните реформи и осъществен с подкрепата на Европейската комисия	Обучени образователни медиатори, помощници на учителя, помощник-възпитатели от ромски произход и учители за ключови компетентности	-	-
Цел. 7. Насърчаване на участието на лица от уязвими групи, включително роми, в продължаващо образование и/или професионална квалификация и/или висше образование.								

ПРИОРИТЕТ „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ“[1]

I. ЦЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2027 Г.

Оперативна цел: Осигуряване на равен достъп до качествено обществено здравеопазване и подобряване на здравословното състояние на населението в обособените уязвими общности, с концентрация на бедност

Цел 1: Подобряване на майчиното и детското здравеопазване в обособените уязвими общности, с концентрация на бедност

	Мерки	Статус на мярката	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност 2023 г	Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.
1.1	Акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети в населени места с компактно ромско население и назначаване на цитологични и микробиологични изследвания	Текущ	2024-2027г.	Здравни медиатори, община, РЗИ	Държавен бюджет	Провеждане на безплатни акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети в града и селата селата.	22 прегледа	40
1.2	Обхват на деца без общопрактикуващи лекари открити от здравните медиатори.	Текущ	2024-2027г.	Здравни медиатори, община,	Общински бюджет	Провеждане на кампании за нерегистрираните деца при личен лекар, открити от здравните медиатори Брой обхванати деца	5	
1.3	Имунизации с мобилни екипи съгласно Националния имунизационен календар на лица до 18 г., без избран ОПЛ	Текущ	2024-2027г.	МЗ, РЗИ, общини и здравни медиатори	Държавен бюджет	Брой обхванати с имунизации деца от мобилни екипи спрямо общия брой открити деца без избран ОПЛ	0	3
1.4	Профилактични прегледи на деца с мобилни педиатрични кабинети	Текущ	2024-2027г.	МЗ, РЗИ, здравни медиатори,	Държавен бюджет	Брой проведени профилактични прегледи на деца с	0	3

[1] Годишният държавен бюджет за приоритет „Здравеопазване“ е 237 500 лв.

				общини		мобилни педиатрични кабинети		
1.5	Скринингови изследвания с мобилен мамограф за превенция на рака на млечната жлеза с последващо интерпретиране на резултата и при необходимост назначаване на терапия	Текущ	2024-2027г.	МЗ, РЗИ, общини и здравни медиатори	Държавен бюджет	Брой проведени мамографски прегледи с мобилен мамограф за превенция на рака на млечната жлеза с последващо интерпретиране на резултата и при необходимост назначаване на терапия	0	2
1.6	Превенция на изоставянето и неглижирането на деца от бедни общности чрез предоставяне на интегрирани здравно-социални и образователни услуги	Текущ	2024-2026	Клуб на НСО	По проекти	Брой обхванати деца и семейства от бедни уязвими общности, вкл. и от малки населени места	30	60
Цел 2: Подобряване на достъпа до качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност 2022 г.**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
2.1	Превенция и контрол на ХИВ Анонимно и безплатно консултиране и изследване за ХИВ и сексуално предавани инфекции в КАБКИС и мобилни медицински кабинети.	Текущ	2024-2027 г.	МЗ, РЗИ, НПО	Държавен Бюджет Според бюджета на НП за превенция и контрол на ХИВ и СПИН	Брой лица достигнати с услуги за превенция на ХИВ	0	-

2.2	Подобряване контрола на туберкулозата сред ромска общност Провеждане на скрининг за риска, придружаване и изследване за туберкулоза; подкрепа в процеса на лечение на болните от туберкулоза.	Текущ	2024-2027 г.	МЗ, РЗИ, НПО, ЛЗ	Държавен бюджет Според бюджета на НП за превенция и контрол на туберкулоза	Брой лица обхванати със скрининг за риска от туберкулоза	2 семейства по неофициална информация	-
2.3	Прегледи и назначаване на изследвания за социално значими заболявания с мобилни кабинети - флуорографи, ехографи и клинични лаборатории	Текущ	2024 - 2027 г.	МЗ РЗИ Здравни медиатори, Общини	Държавен бюджет	Брой проведени прегледи и изследвания за социално значими заболявания с мобилни кабинети - флуорографи, ехографи и клинични лаборатории	0	2
Цел 3: Намаляване на стигмата и дискриминацията на хора от уязвими групи								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност 2023 г.**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
3.1	Информационни кампании и кампании за предоставяне на нископрагови и мобилни услуги за превенция за ХИВ/СПИН, СПИН, вирусни хепатити и туберкулоза.	Текущ	2024-2027 г.	МЗ, РЗИ НЦОЗА	Държавен бюджет Според бюджета на НП за превенция и контрол на ХИВ и СПИ	Брой проведени информационни кампании и кампании за предоставяне на нископрагови и мобилни услуги за превенция за ХИВ/СПИН, СПИ, вирусни хепатити и туберкулоза.	**2**	5

3.2	Програми за намаляване на щетите за хора, които употребяват психоактивни вещества	Текущ	2024 - 2027 г.	МЗ, НЦОЗА, РЗИ, НПО	Държавен бюджет	Брой достигнати потребители, чрез програми за намаляване на щетите, които работят с ромската общност	0	0
3.3	Програми по селективна превенция за деца и семейства от ромската общност	Текущ	2024 - 2027 г.	МЗ, НЦОЗА, ПИЦ, НПО	Държавен бюджет	Брой достигнати хора, чрез програми по селективна превенция в областта на зависимостите	0	0
Цел 4: Развитие на концепцията за здравна медиация								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност 2023 г.**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027г.**
4.1	Изменение на Наредба № 1 от 2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори (обн., ДВ, бр. 75 от 2020 г.) регламентиране на: - ролята на РЗИ за осъществяване на здравните политики на общинско ниво, чието провеждане се подпомага от здравни медиатори	Текущ	2024 г.	МЗ и НМЗМ	Държавен бюджет	Изменена Наредба № 1 от 2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори (обн., ДВ, бр. 75 от 2020 г.)	Проект на заповед за работна група за подготовка на изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2020 г. за изискванията за дейността на здравните	Изменена Наредба № 1 от 2020 г.

							медиатори(обн., ДВ, бр. 75 от 2020 г.	
4.2	Обучение на нови здравни медиатори за придобиване на необходимите знания и умения съгласно чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1 от 19.08.2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори - разходи за настаняване	Текущ	2024 - 2027 г.	МЗ, РЗИ и НЦОЗА	Държавен бюджет	Брой обучени здравни медиатори	0	2
4.3	Обучение за професионално развитие на здравни медиатори – съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 1 от 19.08.2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори	Текущ	2024 - 2027 г.	МЗ, РЗИ Общини и НПО	Държавен бюджет	Брой квалифицирани здравни медиатори	0	3
4.4	Обучение за повишаване квалификацията на служителите от общинските администрации и от РЗИ за утвърждаване модела на здравния медиатор	Текущ	2024 г.	МЗ и НМЗМ	Проект № BGLD-1.006-0001 „Здравсопазване за всички“ по Програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобрено включване на уязвимите групи“, финансирана от Финансовия	Брой обучени служители от общинските администрации и от РЗИ	0	0

					механизъм на Европейското икономическо пространство			
4.5	Въвеждане на пилотна концепция – включване на здравни медиатори в общински и държавни болници;	Текущ	2024 г.	МЗ и НМЗМ	Проект № BGLD-1.006-0001 „Здравеопазване за всички“ по Програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобрено включване на уязвимите групи“, финансирана от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство	Брой включени здравни медиатори в дейността на общински и държавни болници	0	0
Цел 5: Осигуряване на устойчиво изпълнение на политиката по предпазване от ваксинопредотвратими заразни заболявания с цел повишаване на обхвата на подлежащите лица по националния имунизационен календар и поддържане на висок имунизационен обхват								

Мерки		Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност 2023 г.	Целева стойност с натрупване 2024 -2027 г.
5.1.	Разяснителни кампании за необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар и за ползите от препоръчителните имунизации.	Текущ	2024 - 2027 г.	РЗИ, Здравни медиатори, Общини	Държавен бюджет	Брой проведени кампании за разясняване на необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар и за ползите от препоръчителните имунизации.	1	3

ПРИОРИТЕТ „ЗАЕТОСТ“[2]

I. ЦЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2027 Г.

Оперативна цел: Равнопоставен достъп и подобряване реализацията на ромите на пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях; намаляване на социалните неравенства и активното им социално приобщаване

Цел 1. Насърчаване на заетостта чрез мотивиране, професионално ориентиране и обучение на безработни лица								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност за 2023 г.**	**Целева стойност 2024-2027 г.**
1.1	Мотивиране за активно поведение на пазара на труда/за търсене на работа (групови срещи за активно поведение на пазара на труда и участие в Ателие за търсене на работа) *Наблюдение на изпълнението за подгрупи младежи, жени и +55 г.*	Текущ	2024-2027 г.	ДБТ	Държавен бюджет	Брой лица самоопределили се като роми, мотивирани за активно поведение на пазара на труда/за търсене на работа	6	30
1.2	Професионално ориентиране (групово) *Наблюдение на изпълнението за подгрупи младежи, жени и +55 г.*	Текущ	2024-2027 г.	ДБТ	В рамките на бюджета на отговорната институция	Брой лица самоопределили се като роми, включени в професионално ориентиране	93	250
1.3	Организиране на обучение за придобиване на професионална квалификация вкл. за стартиране на собствен бизнес и/или на ключова компетентност *Наблюдение на изпълнението за подгрупи младежи, жени и +55 г.*	Текущ, ПРЧР 2021-2027	2024-2027 г.	ДБТ	Държавен бюджет и ПРЧР 2021-2027 г.	Брой лица самоопределили се като роми, включени в обучение за придобиване на професионална квалификация и/или ключова компетент-ност	2	10

Цел 2: Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност за 2023 г.**	**Целева стойност 2024-2027 г.**
2.1	Инициативи и кампании с ромски организации на местно и национално ниво и срещи с работодатели за преодоляване на негативните нагласи по отношение осигуряването на заетост на лица, самоопределили се като роми	Текущ	2024-2027 г.	ДБТ ДСП	В рамките на бюджета на отговорната институция	Брой срещи на представители на ДБТ с ромски лидери и организации по места Брой проведени срещи с работодатели	От услугата „Семеен трудов консултант" в ЦЗСП, през изминалия период са се възползвали 29 семейства от ромски произход	2 4
Цел 3: Осигуряване на заетост, вкл. чрез предприемачество на лица от ромски произход								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност за 2023 г.**	**Целева стойност 2024-2027 г.**
3.1	Насърчаване на заетостта, вкл. чрез предприемачество на безработни самоопределили се като роми, чрез включване в програми и мерки по реда на ЗНЗ, в рамките на НПДЗ и ПРЧР 2021-2027	Текущ	2024-2027 г.	ДБТ	Държавен бюджет и ПРЧР 2021-2027 г.	Брой лица самоопределили се като роми с осигурена субсидирана заетост	3	10
3.2	Насърчаване на заетостта на	Текущ	2024-	ДБТ	В рамките на	Брой лица	16	30

	първичния пазар на труда (извън мерки и програми) *Наблюдение на изпълнението за подгрупи младежи, жени и +55*		2027 г.		бюджета на отговорната институция	самоопределили се като роми с осигурена заетост на първичния пазар на труда		
Цел 4: Активиране на безработни в неравностойно положение на пазара на труда и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство и предоставяне на интегрирани услуги по заетост и социално подпомагане								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност за 2023 г.**	**Целева стойност 2024-2027 г.**
4.1	Трудово медиаторство предоставяно от лица самоопределили се като роми *Наблюдение на изпълнението за подгрупи младежи, жени и +55 г.*	Текущ	2024-2027 г.	АЗ	Държавен бюджет	Брой лица с осигурена заетост като трудови посредници от ромски произход От тях с повишен капацитет и умения за работа с целевата група	-	
4.2	Активиране на икономически неактивни лица от дейността на трудовите посредници - ромски и младежки медиатори	Текущ	2024-2027 г.	ДБТ	Държавен бюджет	Брой активирани лица, от ромски произход от работата на трудовите посредници - ромски медиатори Брой активирани младежи (NEETs) от ромски произход от работата на младежките медиатори	256 131	300 200

4.3	Инициативи, насърчаващи активирането на безработни и икономически неактивни лица	Текущ	2024-2027 г.	ДБТ	Държавен бюджет) и ПРЧР 2021-2027	Брой лица, започнали работа в резултат от проведени трудови борси, дни на работодателя и мобилни бюра по труда*	19	30
4.4	Предоставяне на интегрирани услуги по заетост и социално подпомагане за подобряване достъпа до заетост и обучение на уязвими групи	текущ	2024 – 2027 г.	Д"БТ" ДСП	В рамките на бюджета на отговорните институции	Брой лица, на които са предоставени интегрирани услуги по заетост и социално подпомагане	250 лица средномесечно, получили интегрирани услуги	250 лица средномесечно, получили интегрирани услуги

ПРИОРИТЕТ „ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ"

I. ЦЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2027 Г.

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура и инфраструктура за публични услуги

Цел 1. Осигуряване на условия за придобиване на финансово достъпни жилища и условия за въвеждане на алтернативни модели на социални жилища за домакинства от зоните с концентрация на бедност								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
1.1	Участие на местните общности в процеса по подготовка на проектите за финансиране	Текущ	2024-2027 г.	МРРБ, РСР	ПРР 2021-2027, включени програми в подхода ИТИ: ПО, ПОС,ПКИП,ПНИИДТ ПРЧР	Изготвени концепции за ИТИ за приноса на фондовете на ЕС към ИТСР	-	-

Цел 2. Изграждане/реновиране на инфраструктура за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
2.1	Поетапно ремонтиране на: покрива на здравната служба в с. Драгановец; покрива и сградата на ДГ № 3 „Здравец“ филиал с. Дралфа; покрива на кметството в с. Росина.	Предстоящ	До края на 2025г.	Община	Общински бюджет	Брой ремонтирани обекта	предстои	3
2.2	Поетапна рехабилитация на уличната мрежа в районите живеещи уязвимите групи по следните локации: Асфалтиране на следните улици по селата: ул. „Крака“ (от ул. „Опълченска“ до р. Врана) – гр. Търговище; ул. „Китка“ (от ул. „Крака до ул. „Страцин“) – гр. Търговище; ул. „Васил Коларов“ – с. Буховци; ул. „Мизия“ – с. Макариополско; ул. „Васил Левски“ част 2 – с. Баячево; ул. „Жельо Арабаджиев“ – с. Вардун; ул. „Раковски“ – с. Руец; ул. „Сердика“ и ул. „Славянска“ – с. Лиляк; ул. „Панайот Волов“ – с. острец; Ремонт на Общински пътища Мировец – Буховци; Макариополско – Алваново; Търговище – Пробуда; Васил	Текущ	Поетапно до края на 2027 г.	Община	Общински бюджет	Асфалтиране на улици в посочените райони	предстои	Поеатапно

	Левски – Ловец – Острец; Пролаз – Вардун – Черковна.							
2.3	Подмяна на уличното осветление по селата на община Търговище	Текущ	Поетапно до края на 2025г.	Община	Общински бюджет	Поставяне и подмяна на осветление		Поетапно
Цел 3. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027г.**
3.1	Основен ремонт, обновяване и модернизация на следните училища, одобрени по проект на Плана за възстановяване и устойчивост: III ОУ „П. Р. Славейков“ гр. Търговище; Първо СУ „Свети Седмочисленици“ гр. Търговище. Одобрени по проекта са и Второ СУ „Проф. Никола Маринов“; ДГ № 2 „Осми март“ гр. Търговище Обновяване и реновиране на ДГ „Пчелица“ гр. Търговище	Предстоящ	До края на 2026г.	Училища, Община	План за възстановяване и устойчивост. Програма изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2024 – 2026 на Министерство на образованието и науката Държавен бюджет	Брой на обновяване и модернизация на училища:	2	4
Цел 4. Търсене на инструментариум за подобряване на правните и икономически условия за премахване на несъответстващите на Закона за устройството на територията (ЗУТ)/законодателството жилища и квартали. Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за устройството на територията за въвеждане на принципа на съразмерност при издаване на заповед за премахване на незаконен строеж, представляващ единствено жилище за неговите обитатели.								
Цел 5. Разширяване на законния достъп до качествена вода, електричество и канализация в обособените квартали с концентрация на бедност. *** Цел 5 попада в обхвата на областното планиране и ще се изпълнява от общините.								

ПРИОРИТЕТ „ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ“

I. ЦЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2027 Г.

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на “език на омразата”.

Цел 1. Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.

Цел 2. Повишаване на институционалната култура и експертния капацитет на публичните институции (в т.ч. национална и местна администрация, съд, прокуратура и органи на МВР) по отношение на политиките за разнообразие, равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС. Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи.

Цел 3. Повишаване на капацитета на правоприлагащите органи по отношение на борбата с престъпленията и проявите на дискриминация, насилие или омраза, основани на етническа принадлежност

Цел 4. Предприемане на целенасочени мерки и иновативни интегрирани услуги за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и за защита правата на децата

	Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.
4.1	Хранителни ваучери за детска кухня.	предстоящ	2024 - 2025 г.	Община ДСП /при кандидатстване по Проекта/	Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г.	Брой подкрепени новородени деца	-	-
4.2	Пакети с необходими базови продукти за новородени деца от бедни и рискови семейства, идентифицирани от органите по социално подпомагане.	предстоящ	2024 – 2025 г.	Община ДСП /при кандидатстване по Проекта/	Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г.	Брой подкрепени новородени деца	-	-

4.3	Прилагане на Координационния механизъм за реферирање и обгрижване на случаи на непридружени български деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина“.	текущ	2024 – 2027 г.	ДСП-ОЗД	В рамките на бюджета на отговорните институции	Прилагане на услуги за реинтеграция на деца – жертви на трафик с цел ефективна социализация на тази най-уязвима група, постигане на благосъстояние и цялостно развитие.	50 утвърдени професионални приемни семейства. 18 деца са настанени в професионални приемни семейства, сключили договор по чл. 27 от ЗЗДет с общината в 17 професионални приемни семейства.	
4.4	Информационни дейности за децата и техните семейства относно правата на детето, регламентирани в Конвенцията на ООН за правата на детето и Закона за закрила на детето и за съществуващите услуги за подкрепа в общността	текущ	2024 – 2027 г.	ДСП-ОЗД Доставчици на социални услуги	В рамките на бюджета на отговорните институции	Повишаване на информираността на децата и техните семейства относно правата на детето, регламентирани в международни и национални стандарти и съществуващи социални, здравни, образователни и други публични услуги.	осигурен представител от ОЗД-ДСП-Търговище при разглеждане **23 възпитателни дела** с цел защита на правата и законните интереси на малолетни / непълнолетни	
4.5	Информационни дейности за децата и техните семейства относно съществуващи механизми за информиране и превенция на насилието сред и срещу деца.	текущ	2024 – 2027 г.	ДСП-ОЗД Доставчици на социални услуги	В рамките на бюджета на отговорните институции	Повишаване на информираността на децата и техните семейства относно превенция на насилието сред и срещу деца;	54 непълнолетни	

						Провеждане на обучение на тема „Агресията между децата”		
4.6	Промотиране на Национална телефонна линия за деца (НТЛД) 116 111– срещи, инициативи и участия.	текущ	2024 – 2027 г.	ДСП-ОЗД Доставчици на социални услуги	В рамките на бюджета на отговорните институции	Повишаване на информираността на ромите за адекватна реакция срещу ранни бракове, домашно насилие, битова престъпност и противообществени прояви.	Популяризиране на НТЛД 116 111 сред децата и учениците. Подкрепа от МКБППМН за продължаване на образованието и осигуряване на възможности за професионална реализация на едно момиче.	
4.7	Информиране и консултиране на семейства	текущ	2024 – 2027 г.	ДСП-ОЗД Доставчици на социални услуги	В рамките на бюджета на отговорните институции	Предприемане на целенасочени мерки и иновативни интегрирани услуги за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и за защита правата на децата.	проведени 4 акции по предварително изготвен график за извършване на обходи за идентифициране на просещи деца на улицата.	
Цел 5. Повишаване на гражданското участие и информираност за гражданските права и задължения на лицата, живеещи в зоните с концентрация на бедност								

	Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.
5.1	Предотвратяване и противодействие на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните	Текущ	Постоя-нен	МКБППМН, Община Търговище	Общински бюджет	Брой работни срещи събития за предотвратяване и противодействие на противообществените прояви	Подкрепа от МКБППМН на 25 малолетни и непълнолетни лица, извършили прояви на насилие през годината, чрез налагане на възпитателни мерки по Закона за БППМН. Подпомагане на техните родители в процеса на корекционно възпитателната работа за преодоляване на отклоненията в поведението на децата. Провеждане на обучение на тема „Агресията между децата” (15 непълнолетни) Отбелязване на Денят на	

							розовата фланелка (148 малолетни /непълнолетни)	
Цел 6. Увеличаване на усилията в борбата с трафика на хора чрез ефективно прилагане на заложеното в документите на ООН, СЕ и ЕС и използване на съществуващите в ЕС инструменти								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
6.1	Превенция и противодействие на всички форми на трафик на хора чрез провеждане на обучения в училища, в които учат деца от ромски произход.	Текущ	2024-2027г.	МКБППМН, Община Търговище	Община Търговище	Проведени обучения и дискусии на темата за трафика на хора в училищата, съвместно с МКБППМН	288 участници	
Цел 7: Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез спорт								
	Мерки	**Статус**	**Срок**	**Отговорна институция**	**Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)**	**Индикатори (мерна единица: брой, дял)**	**Текуща стойност за 2023 г.**	**Целева стойност с натрупване 2024-2027 г.**
7.1	Спорт за утвърждаване на толерантни междуетнически отношения	НП „ Заедно в изкуствата и спорта“	2024-2027г.	Училища, РУО	НП „ Заедно в изкуствата и спорта“	Брой занимания	Всички училища работят и има сформирани групи по футбол, баскетбол и волейбол	

Приет с Решение №24 по Протокол №9 / 30.05.2024г.